

**ASOCIAȚIA BUSINESSULUI EUROPEAN
REPUBLICA MOLDOVA**

DCFTA – BUSINESS CLIMATE UPDATE

Cuprins

Analiza macroeconomică

Introducere

I. COMERȚUL CU BUNURI ȘI ACCESUL PE PIAȚĂ

- A. Legea Comerțului Interior
- B. Aspectele privind siguranța alimentelor, care impactează facilitarea comerțului
Exportul produselor alimentare de origine animală
Cerințele de import pentru produsele alimentare, subiect al controlului privind siguranța alimentelor

II. COMERȚUL CU SERVICII ȘI COMERȚUL ELECTRONIC

- A. Digitalizarea economiei naționale
- B. Protecția Datelor cu Caracter Personal (GDPR)
- C. Stabilitatea Sectorului Financiar

III. Comerțul și Dezvoltarea Durabilă

- A. Implementarea Principiului de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP)

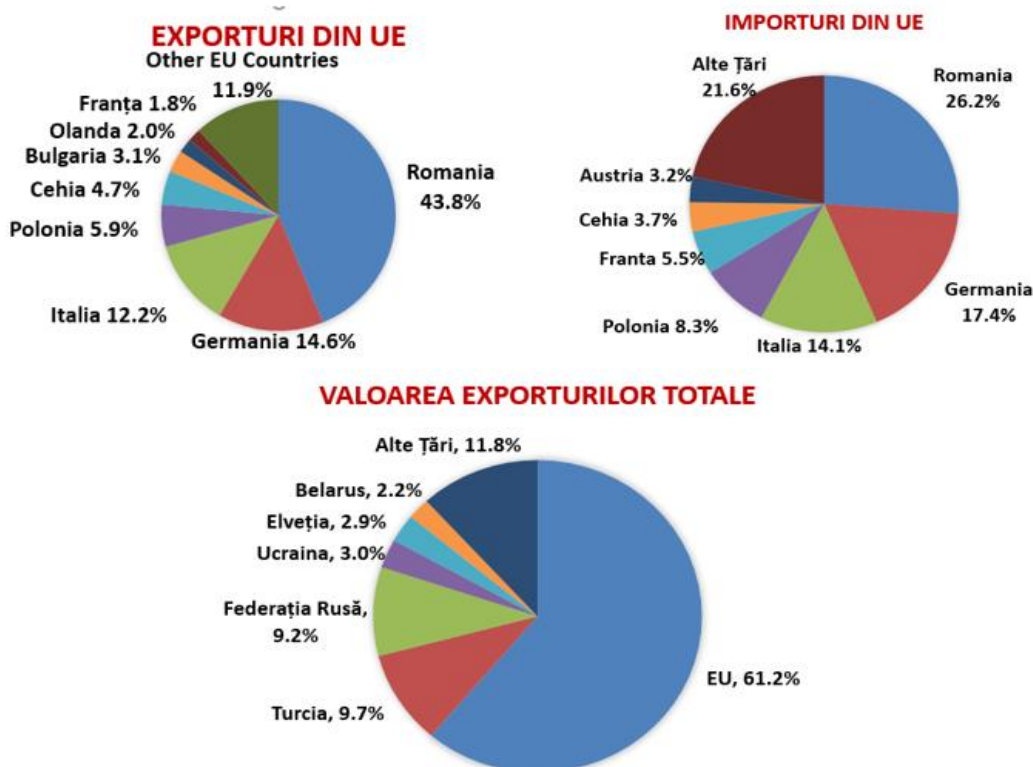
IV. STATUL DE DREPT

- A. Reforma Sectorului Justiției
Cazul Premier Energy
Licitație anuală de energie electrică 2021
- B. Securitatea Energetică
- C. Energia Regenerabilă

Această publicație a fost elaborată cu suportul financiar al Uniunii Europene. Responsabilitatea pentru informațiile și viziunile exprimate revin în întregime Asociației Businessului European și nu reflectă neapărat viziunile Uniunii Europene

Revizuire pentru Ianuarie-Septembrie, 2021

- În semestrul I al 2021, **PIB** a însumat 104,2 mild. MDL (cca 5,2 mild Euro) și a înregistrat o creștere cu 11,7% comparativ cu perioada similară a anului 2020;
- Stocul total de pasive sub formă de **Investiții Străine Directe** acumulat la 30.06.2021 a fost evaluat la 4,6 mild. USD (cca 4,06 mild Euro);
- **Comerțul internațional a crescut cu 28,8%** comparativ cu perioada similară a anului precedent și a însumat 7,17 mild USD (cca 6,34 mild Euro);
- **Exporturile RM s-au majorat cu 21%** și au însumat 2,1 mild USD (cca 1,8 mild Euro). **Exporturile către UE** constituie 61,2% din totalul exporturilor;
- **Importurile s-au majorat cu 32.4%** și au însumat 5,07 mild USD (cca 4,5 mild Euro). **Importurile din UE** constituie 45,8% din totalul importurilor;
- **Câștigul salarial mediu lunar** a constituit 8 897,6 MDL (cca 446,1 Euro) și s-a majorat cu 13,2% comparativ cu perioada similară a 2020;
- **Rata inflației anuale** a constituit 6,7%. În conformitate cu prognoza Băncii Naționale din Moldova, rata inflației anuale va înregistra valoarea maximă de 15,1 % în trimestrul III 2022 și valoarea minimă de 4,1 % în trimestrul III 2023;¹
- **Datoria de Stat** a însumat 72,4 mild MDL (cca 3,63 mild Euro) și a înregistrat o creștere cu 16,3% comparativ cu semestrul I al 2020;
- **Principalele Sectoare:**
 - **Industria** (prelucrătoare +11,7%, furnizare de energie +19,9%, extractivă +11,9%)
 - **Agricultura** – creștere cu 20,5%
 - **Turism** – creștere cu 1,9%
 - **Transportul de mărfuri** – creștere cu 14%
 - **Transportul de pasageri** – creștere cu 13,9%

¹ [Banca Națională a Moldovei-Raport pe Inflație](#)

INTRODUCERE

Urmare alegerilor parlamentare din iulie 2021, noul Parlament și Guvern a venit cu un mandat clar și puternic pentru reforme pro-europene, care vizează combaterea corupției și sărăciei, îmbunătățirea sistemului de justiție și a climatului de faceri, consolidarea relațiilor bilaterale cu partenerii Republicii Moldova, în special cu Uniunea Europeană, prin asigurarea unei implementări adecvate al Acordului de Asociere RM-UE.

În acest context, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Planul de Acțiuni pentru 2021-2022, care prevede amendarea și aprobarea unui șir de acte normative având drept scop implementarea prevederilor AA/DCFTA și soluționarea deficiențelor de lungă durată cu care se confruntă sectorul privat, precum: recunoașterea semnăturii electronice avansate calificate pe baza certificatelor emise de un stat membru UE, identificarea de la distanță a clienților pe baza sistemului eKYC (electronic Know Your Customer), modificări legate de digitalizare, modificarea Legii Comerțului Interior în vederea excluderii practicilor comerciale neloiale, recunoașterea reciprocă a statutului de Operator Economic Autorizat (OEA), eliminarea taxei de lux de 2,5 % în industria telecomunicațiilor etc.

Drept urmare, o parte din deficiențele expuse de sectorul privat au fost luate în considerare și au fost aprobate modificări legislative necesare: adoptarea Noului Cod Vamal al Republicii Moldova în conformitate cu Acquis European, primul pachet de digitalizare a economiei, recunoașterea unilaterală a semnăturii electronice avansate calificate eliberate de țările membre UE, anularea taxei de lux de 2,5% pentru operatorii din industria mobilă.

Cu toate acestea, problemele legate de un stat de drept și de sistemul de justiție slab, obstrucționează dezvoltarea economică a țării, precum și atractivitatea investițiilor datorită credibilității reduse a țării. Amendamente legale care vin să alinieze legislația Moldovei la cea Europeană sunt așteptate de mediul privat în mod prioritar, precum modificarea urgentă a Legii Comerțului Interior, aprobarea legislației aferente protecției datelor cu caracter personal, aplicarea corectă a principiului de responsabilitate extinsă a producătorului, reformele în domeniul siguranței alimentelor, etc.

În acest context, EBA Moldova continuă să promoveze amendamente pro-business și să susțină membrii săi prin agenda sa de politici și advocacy oferind expertiza necesară, organizând ședințe tehnice și discuții cu factorii de decizie și alți actori interesați.

I. COMERȚUL CU BUNURI ȘI ACCESUL PE PIAȚĂ

A. Legea Comerțului Interior

Urmare amendamentelor operate la Legea Comerțului Interior privind obligația de expunerea pe raft a produselor alimentare autohtone în proporție de cel puțin 50% din lungimea liniară a raftului comercial, Guvernul Moldovei a aprobat lista produselor alimentare provenite din lanțul alimentar scurt, care cad sub incidența limitării date.

În acest context, au fost organizate cateva ședințe cu participarea Comisiei Parlamentare Agricultură și Industria Alimentară, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Economiei, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru și asociațiile de business pentru a discuta aplicabilitatea liste sus-menționate.

Drept urmare, a fost decis ca lista produselor alimentare care cade sub incidența obligației de expunere pe raft a produselor alimentare autohtone în proporție de cel puțin 50% nu poate fi luată în considerare ca bază pentru un comerț echidistant, nediscriminatoriu și transparent. Prevederea dată creează riscul de neasigurare a cantității necesare de produse în funcție de cererea consumatorilor, riscul creării de condiții inechitabile pentru activitatea IMM-urilor, care se află într-o poziție mai vulnerabilă față de omologii săi mai mari și nefiind în stare să asigure implementarea prevederilor legale, precum și limitarea accesului consumatorului la tipuri de mărci internaționale importate.

Sectorul privat continuă să pledeze pentru necesitatea sprijinirii producătorilor autohtoni prin alte mecanisme de sprijin din partea statului și a partenerilor de dezvoltare pentru creșterea prezenței produselor autohtone pe rafturi, inclusiv dezvoltarea proiectelor naționale de stimulare a investițiilor în noi tehnologii, promovarea brandului alimentar local prin campanii media, stimulând astfel competitivitatea producătorilor locali, activități de marketing/comunicare pentru stimularea populației să consume produse locale, generând în același timp o creștere a cererii pe piață pentru produse de calitate.

Status Quo: În conformitate cu Planul de Acțiuni a Guvernului pentru 2021-2022, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 235/2021 Legea Comerțului Interior va fi modificată până la finele anului 2021 prin excluderea practicilor comerciale neloiale. La moment se lucrează asupra unor propuneri de modificări legislative ce tin de transpunerea Directivei Europene 633/2019

B. Aspectele privind siguranța alimentelor, care impactează facilitarea comerțului

Exportul produselor alimentare de origine animală

În ceea ce privește exportul produselor alimentare de origine animală, rămâne în continuare prioritate reformarea domeniului sanitar și fitosanitar în vederea obținerii dreptului de export a produselor lactate și produselor din carne procesată pe bază de materii prime importate din UE, precum și diversificarea exporturilor moldovenești către piața UE.

Astfel, pe parcursul anului (aprilie, octombrie și noiembrie) au avut loc 3 misiuni de audit al DG SANTE având scop evaluarea implementării Planului Național de Monitorizare a Reziduurilor din lapte, ouă și miere, atât la nivel central, cât și teritorial.

Cu toate acestea, ca parte al exporturilor de produse de origine animală, rămâne prioritară ajustarea legislației și aspectelor privind trasabilitatea și siguranța produselor alimentare, în special punerea în aplicare a sistemelor necesare de identificarea și înregistrare, sănătatea și bunăstarea plantelor și animalelor, supravegherea sistemelor de autocontrol al unităților alimentare HACCP ISO, managementul laboratorului CRDV și acreditarea corespunzătoare în conformitate cu standardele internaționale, etc.

Cerințe de import pentru produsele alimentare, subiect al controlului privind siguranța alimentelor

În vederea actualizării Hotărârii Guvernului nr. 938/2018 a fost organizată o întâlnire cu membrii EBA Moldova și conducerea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor. O întâlnire suplimentară a fost planificată într-un format mai amplu pe platforma Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru în cadrul comitetului pentru facilitarea comerțului prezidat de EBA Moldova, care va avea loc pe 8 decembrie. Printre prioritățile agendei de politici al Agenției se regăsește angajamentul legat de finalizarea procesului de ajustare normativă a Hotărârii Guvernului nr. 938/2018, care ar trebui să prevadă prevederi clare ale unei abordări bazate pe mecanismului de evaluare a riscurilor la import de produse non-animale în Republica. Angajamentul este de a asigura ajustările necesare până la sfârșitul anului 2021.

II. COMERȚUL CU SERVICII ȘI COMERȚUL ELECTRONIC

A. Digitalizarea economiei naționale

Urmare multiplelor intervenții și ședințe tehnice organizate de EBA Moldova, Parlamentul a aprobat pe 11 Noiembrie 2021 primul pachet de acte legislative pentru digitalizarea economiei.

Legea prevede ajustarea corespunzătoare a 29 de acte legislative pentru depășirea constrângerilor existente care limitează posibilitățile de interacțiunea la distanță, promovarea serviciilor digitale și a identității electronice pentru antreprenori cum ar fi:

- ✓ Înregistrarea la distanță a unei companii, modificarea documentelor de constituire sau de lichidare a afacerii;

- ✓ Posibilitatea utilizării semnăturii electronice în raporturile de muncă între angajator și salariat, inclusiv semnarea contractelor de muncă la distanță;
- ✓ Recunoașterea unilaterală a semnăturilor electronice avansate calificate emise în statele UE și posibilitatea de a interacționa cu autoritățile din Moldova la distanță pentru investitorii Europeni;
- ✓ Introducerea procurii electronice în relațiile cu autoritățile publice;
- ✓ Obligarea instituțiilor publice, în primul rând a Agenției Servicii Publice și a primăriilor, să recepționeze documentele electronice și să elibereze prioritar în format electronic diverse acte (decizii, certificate, extrase, acte permissive, etc.);
- ✓ Facilitarea înregistrării la distanță pe portalul achizițiilor publice și ulterior a achizițiilor publice electronice;
- ✓ Utilizarea documentelor electronice în alte domenii importante pentru afaceri, inclusiv în relațiile cu companiile de utilități publice (furnizori de gaze naturale, curent electric, apa/canalizare, comunicații, etc.);
- ✓ Eliminarea notificării și autorizării în calitate de operator de date cu caracter personal;
- ✓ Extinderea formelor legale de exprimare a consimțământului cetățeanului la procesarea datelor personale.

Totuși, este încă importantă continuarea consolidării procesului de digitalizare și atingerea unui grad superior, până la eliminarea totală a interacțiunii fizice în cadrul proceselor/serviciilor digitalizate.

În ceea ce privește activitatea autorităților guvernamentale, următoarele acțiuni menite să accelereze digitalizarea serviciilor publice G2B la nivelul autorităților publice centrale și locale, urmează a fi întreprinse:

- Modificarea legislației care reglementează activitatea ASP, pentru a asigura un mecanism de funcționare a Registrului bunurilor imobiliare (cu privire la ipotecă / gajuri la distanță, fără prezență fizică);
- Digitalizarea procesului de prezentare în magazine a diferitelor certificate pentru produsele alimentare pe hârtie, prin crearea unei platforme digitale pe care să fie posibilă consultarea online a tuturor certificatelor;
- Urgentarea lansării procesului de digitalizare a unor acte permissive ce țin de sistemul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor/Agenția Națională pentru Sănătate Publică;
- Examinarea oportunității de reglementare a bunurilor digitale;
- Digitalizarea și facilitarea fluxului de documente electronice, în special în domeniul fiscal-contabil, inclusiv prin optimizarea folosirii diferitor tipuri de semnături electronice, permiterea acceptării în calitate de dovadă a tranzacțiilor a documentelor scanate, implementarea sistemului de emitere a bonurilor fiscale electronice;
- Facilitarea accesului la platforma de interoperabilitate Mconnect (soluția tehnologică dezvoltată de Guvernul Republicii Moldova pentru a asigura interoperabilitatea și schimbul de date între sisteme informaționale), prin excluderea necesității obținerii în prealabil a autorizației din partea Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal;
- Liberalizarea modului în care poate fi oferit consimțământul și excluderea acestuia din mai multe legi cum ar fi cel aferent birourilor istoriilor de credit, drepturilor și responsabilităților pacienților, serviciilor comunale etc. în calitate de unic temei legal pentru prelucrarea datelor cu caracter personal;
- Introducerea de facilități pentru stimularea plăților fără numerar;
- Introducerea facilităților fiscale pentru reinvestirea profitului rămas la dispoziția întreprinderii în scopul investiției ulterioare în procesul de digitalizare a proceselor operaționale interne.

B. Protecția Datelor cu Caracter Personal (GDPR)

Proiectele de lege de transpunere a legislației europene privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR), elaborate în 2018, asupra cărora comunitatea de afaceri EBA a prezentat recomandări consistente (peste 100 de propuneri) de modificare și adoptare în ultima lectură parlamentară, nu au fost aprobate. În primul

trimestru al anului 2021, Comisia Parlamentară pentru securitate națională, apărare și ordine publică a intenționat să aprobe proiectul de lege privind protecția datelor cu caracter personal (nr. 422/2018) și proiectul de lege privind Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (421/2018) în a doua lectură a Parlamentului, fără nicio discuție a proiectelor date mediul de afaceri.

Urmare solicitării EBA Moldova și a comunității de afaceri, a fost creat Grupul de Lucru pentru îmbunătățirea acestor proiecte de legi și în acest sens a fost organizată o ședință tehnică pe platforma Comisiei Parlamentare. Drept urmare, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru a angajat un expert național, care a efectuat o evaluare asupra celor 2 proiecte de lege.

Totuși expertiza oferită pare să fie incompletă atât timp cât CNPDCP nu a prezentat sinteza de divergențe asupra proiectului de Lege nr. 421, care se referă la Regulamentul CNPDCP.

Din aceleași motive, în perioada septembrie – octombrie 2021, cu suportul Uniunii Europene, a fost delegat încă un expert, care, de comun cu expertul național angajat de către Consiliul Economic pe lângă Prim Ministru, au invitat reprezentanții EBA de comun cu alte asociații din domeniu, pentru a organiza dezbateri pe margine celor 2 proiecte de lege.

Cu toate acestea, timpul restrâns în care s-a desfășurat dezbaterile dar și având în vedere volum considerabil de propuneri, obiecții și amendamente, principalele riscuri care persistă asupra acestor 2 proiecte de lege sunt:

- Până în prezent, CNPDCP nu a prezentat tabelul de divergență asupra proiectului de lege nr. 421, deși în raport cu acesta au fost înaintate un număr considerabil de obiecții și propuneri, iar cel mai neclar este că pe site-ul Parlamentului au fost afișate mai multe amendamente privitor la acest act normativ, care au fost înregistrate de către foștii deputați, fără a fi consultate și explicate cu mediul de afaceri și persoanele interesate;
- Lipsa expertizei de armonizare cu legislația Uniunii Europene, precondiție obligatorie pentru proiectele care vin să transpună legislația UE;
- Proiectul de lege nr. 422 eronat reglementează modul de prelucrare a datelor cu caracter personal de către instituțiile și autoritățile publice, instituind cerințe disproporționate în raport cu sectorul public. De menționat că proiectele de lege nu sunt racordate la cerințele Regulamentului 2018/1725;
- Lipsa impactului de reglementare asupra activității de întreprinzător, precum și a avizului Guvernului, ambele fiind parte a procesului de legal de elaborare al actelor normative, prevăzute în Legea nr. 100/2017;
- Lipsa sintezei incorporate care să cuprindă toate obiecțiile și propunerile înaintate în privința acestor 2 proiecte de lege;
- Lipsa proiectului de modificări legale pentru legislația secundară, care va permite implementarea acestor proiecte de lege;
- Existența mai multor devieri de la normele de reglementare de drept european care duc la lipsa de previzibilitate în ceea ce privește incorporarea acestor norme cu cadrul legal național.

Status Quo: Ambele inițiative legislative au fost aprobate de către Comisia Parlamentară pentru securitate națională, apărare și ordine publică al legislaturii anterioare. Proiectele de lege sunt importante pentru mediul de afacere, în special din perspectiva transunerii în tocmai normelor de reglementare al Uniunii Europene.

C. Stabilitatea Sectorului Financiar

În contextul stabilității sectorului financiar, următoarele acțiuni importante urmează a fi întreprinse:

- Eliminarea divergențelor semnificative între diferite acte legislative ce țin de guvernanta băncilor, în mod special armonizarea Legii nr. 202/2017 privind activitatea bancară cu Legea nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni, pe toate aspectele ce țin de drepturile acționarilor și de funcționarea

- organelor de conducere ale unei bănci. Pentru sectorul bancar trebuie să existe o singură lege după care băncile s-ar conduce pe partea de guvernanță corporativă;
- Aspecte legate legislația de prevenire a spălării banilor. Mai multe bariere considerabile trebuie luate în considerare în implementarea continuă a cadrului curent privind prevenirea spălării banilor, cum ar fi:
 - a. Legea nr. 308/2017 trebuie ajustată pentru a include prevederi mai clare privind identificarea la distanță.
 - b. Revizuirea cerințelor pentru păstrarea / arhivarea datelor și a documentelor clienților (noua Lege nr. 308 din 22.12.2017).
 - c. Eficientizarea reglementărilor KYC.
 - Eficientizarea interacțiunii cu executorii judecătorești:
 - a. Implementarea unei soluții informatice, care ar facilita schimbului de informații între bănci și executorii judecătorești prin implementarea unei soluții IT;
 - b. Reglementarea suplimentară a activității executorilor judecătorești în scopul asigurării aplicării uniforme de către executorii judecătorești a prevederilor normative în vigoare și a uniformizării proceselor de executare silită. Necesitatea dată este dictată de faptul, că la moment fiecare executor judecătoresc tratează în mod diferit și individual prevederile normative în vigoare, lipsind o uniformitate, fapt care creează impedimente majore la automatizarea proceselor de executare a documentelor executorii, în special de către instituțiile financiare. În plus, executorii judecătorești tot mai mult transferă obligațiile lor de acumulare a informațiilor despre debitori și masa debitorială a acestora pe seama instituțiilor financiare, în special folosindu-se de faptul că sunt scutiți de anumite plăți pentru obținerea oricăror informații de la instituțiile financiare, iar instituțiile financiare nu dispun de careva mecanisme legale de a limita volumul de informații solicitat de executorii judecătorești.
 - Adoptarea legislației privind activitatea de asigurare și reasigurare, în strictă conformitate cu recomandările experților internaționali. Proiectul de lege a fost aprobat în prima lectură a Parlamentului și urmează a fi aprobat în lectura finală;
 - Asigurarea faptului că auditul companiilor de asigurări, în scop de evaluare a conformității cu reglementărilor în domeniul prevenirii spălării banilor (AML), se face de către companii de audit recunoscute la nivel internațional;
 - Asigurarea transparenței în divulgarea indicatorilor privind stabilitatea financiară a companiilor de asigurări. Controlul strict al indicatorilor de stabilitate financiară a companiilor de asigurări, în special în ceea ce privește solvabilitatea pe termen lung și rata de lichiditate, precum și calitatea activelor care acoperă rezervele de asigurare, pentru a evita orice problemă de plată a despăgubirilor;
 - Accelerarea și finalizarea anchetei privind fraudă în legătură cu delapidarea activelor de la BNAA și a măsurilor de asigurare a recuperării acestor active;
 - Eficientizarea acordurilor contractuale dintre asigurători și asigurați (prin eliminarea contractelor de asigurare obligatorii și limitarea la emiterea polițelor de asigurare), stimularea digitalizării produselor de asigurare și implementarea practicii internaționale.

III. COMERȚUL ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ

A. Implementarea principiului de responsabilitate extinsă a producătorului (REP)

În practica internațională, inclusiv la nivelul Uniunii Europene gestionarea deșeurilor este efectuată în baza politicii de REP (Responsabilitatea Extinsă a Producătorului), principiu prevăzut și în Acordul de Asociere RM-UE. Modificările necesare prezentate în analiza EBA elaborată în 2020 cu sprijinul financiar al GIZ (prezentând cele mai bune practici din UE 5 și modificările legale concrete necesare pentru implementarea REP în Moldova)

au fost analizate și luate în considerare de către Ministerul de resort, dar nu au fost încă promovate. În acest sens, au fost întreprinși următorii pași pentru a avansa în această problemă:

- În cadrul Ministerului Mediului a fost înființat un grup de lucru sub conducerea personală a doamnei ministra Iuliana Cantaragiu, care gestionează personal procesul și are în vedere cea mai bună soluție legală și cea mai bună practică REP care urmează să fie implementată în Moldova;
- 3 ședințe tehnice au avut loc, în cadrul cărora au fost analizate o serie de soluții practice și sisteme ale țărilor UE, precum și a fost elaborată o listă de soluții juridice care urmează să fie realizată.

În acest context, Guvernul Republicii Moldova a implementat o serie de modificări cele mai importante constituind:

- Introducerea principiului REP în legislația primară pentru sisteme individuale și colective, precum și prevederi ce țin de subvenționare acestor sisteme, dar și a persoanelor juridice care dețin autorizația de mediu de valorificare a deșeurilor;
- Aprobarea Sistemului informațional automatizat "Managementul Deșeurilor" – SIA MD care menține nomenclatorul producătorilor de produse supuse REP;
- Aprobarea Hotărârii Guvernului nr 561/2020 care introduce o serie de reglementări, inclusiv obiective specifice privind valorificarea prin reciclarea a deșeurilor de ambalaje, dar și penalități pentru sistemele individuale care nu ating obiectivele de reciclare.

Totuși, implementarea REP a rămas la etapa de proiect, nefiind funcțională la acest moment. Unul dintre impedimentele principale în punerea în aplicare a conceptului REP este lipsa armonizării cadrului legislativ în ceea ce privește instrumentele economice menite să stimuleze funcționalitatea REP.

Mai mult ca atât, sectorul privat exprimă îngrijorările sale privind implementarea principiului REP în Moldova și în special privind:

- Nu există o înțelegere privind obiectul și modul de aplicare a mecanismului de subvenționare a procesului de gestionare a deșeurilor de ambalaje, în special a entităților care sunt autorizate să desfășoare activități de valorificare a deșeurilor;
- Conform pct. 22 al Regulamentului aprobat de HG 561/2020, în cazul neatingerii obiectivelor de valorificare/reciclare, producătorii care își îndeplinesc responsabilitățile individual, sunt pasibili de plata unei sume egale cu costurile nete de gestionare a unei tone pentru fiecare categorie de ambalaj înmulțite cu cantitatea de deșeuri de ambalaje nevalorificate. Nu există o claritate privind modul de calcul a costurilor nete de gestionare pentru fiecare categorie de ambalaj;
- Conform pct. 40 al Regulamentului aprobat de HG 561/2020, sistemele colective urmează să suporte costurile de colectare și de separare a deșeurilor colectate prin intermediul punctelor de colectare, iar costurile se stabilesc de comun acord cu autoritățile publice locale, dar nu trebuie să depășească taxa unitară stabilită pentru serviciul de salubritate pentru populație. În acest sens nu este suficient de clară procedura de stabilire a costurilor și modul de coordonare a acestora cu autoritățile publice.

În contextul celor de mai sus, considerăm important să fie efectuate modificări la cadrul normativ pentru introducerea mecanismului economic de scutire și înlăturarea curențelor existente ce tergiversează buna implementare a politicii de REP. Implementarea acestui mecanism va presupune următoarele modificări ale cadrului normativ și angajamente asumate:

- Lărgirea bazei impozabile la calculul taxei de mediu prin includerea categoriilor de mărfuri/deșeuri de ambalaje stipulate în Legea nr. 209/2016 privind deșeurile în categoria obiectelor impozabile conform Legii 1540/1998;
- Modificarea modului actual de calcul a taxei de mediu prevăzut de Legea 1540/1998 de la volumul/greutatea produsului ambalat în ambalajul poluant (abordarea curentă), la greutatea ambalajului poluant (abordarea nouă);
- Introducerea mecanismului economic de scutire conform căruia producătorii de deșeuri care ating țintele de valorificare/reciclare nu sunt pasibili de plata taxei pentru poluarea mediului. În cazul în care

producătorii de deșeuri nu ating țintele de valorificare/reciclare aceștia sunt pasibili de plata de amendă/sanctiune calculată la diferența dintre obiectivelor minime specificate în legislație și cantitatea efectiv valorificată/reciclată;

- Modificări la cadrul normativ cum ar fi la Legea 209/2016 și HG 561/2020 pentru a alinia cadrul normativ la mecanismul economic de scutire.

IV. Statul de drept

A. Reforma sectorului de justitie

La momentul actual, există numeroase dosare/procese judiciare care afectează mai mulți membri ai EBA, exemple relevante în care au fost încălcate Principiile și Standardele Europene privind un sistem judiciar adecvat, cum ar fi cazul Premier Energy la Curtea de Apel din Cahul.

Cazul Premier Energy

O acțiune în instanța de judecată a fost intentată împotriva Premier Energy după ce un incendiu a izbucnit într-un spațiu comercial cu mici magazine separate, conform celor invocate de reclamant, cauza fiind arderea materialelor extrem de inflamabile în cadrul incendiului ce a avut loc probabil din cauza supratensiunii electrice. Pe parcursul procedurii judiciare s-au produs mai multe nereguli, încălcându-se astfel principiul statului de drept, nediscriminării, transparenței, dreptul la un proces just și echitabil:

- Curtea nu a acceptat mărturiile declarate, în favoarea Premier Energy, de la alți clienți conectați la aceeași linie electrică ca și reclamantul, care au menționat că nu au suferit vreun deranjament sau supratensiune în legătură cu furnizarea energiei electrice către ei (notă: dacă există o situație de supratensiune în rețeaua electrică, aceasta afectează obligatoriu întreaga rețea de alimentare, nu doar un singur client). Curtea nu a acceptat registrele tehnice automatizate ale Premier Energy, care demonstrează inexistența unor supratensiuni în rețeaua distribuitorului. De asemenea, Curtea a respins expertiza tehnică, care semnală că incendiul a fost probabil cauzat de o suprasarcină în rețeaua internă a consumatorului, de care Premier Energy nu este responsabilă;
- Curtea nu a admis niciunul dintre cele două rapoarte independente de evaluare a prejudiciului, elaborate de experți independenți, propuse de Premier Energy (unul din Moldova și celălalt din România). Rapoartele date afirmă că valoarea pagubelor este mai mică de 2 milioane lei și mult mai mică decât cele 14 milioane lei solicitate de reclamant și acceptate în mare parte de Curte. Mai mult ca atât, în timpul procesului judiciar, a fost refuzată numirea unui expert judiciar certificat pentru a evalua în mod independent și cu exactitate prejudiciul cauzat;
- Curtea nu a acceptat solicitarea Premier Energy de a administra probele solicitate, de recuza judecătorului și de a strămuta cauza într-o altă instanță judiciară, având în vedere existența relațiilor personale de familie și de „prietenie” între reclamant și persoane influente din sistemul judiciar local.
- Există suspiciuni temeinice și bine fundamentate de falsificare a probelor și declarațiilor, care sunt în proces de investigare legală corespunzătoare.

Status Quo: La solicitarea Premier Energy, cazul a fost transferat la Curtea de Apel din Chișinău. Curtea de Apel Chișinău pe 08.06.2021 a admis la cererea Premier Energy principalele dovezi rezultate din dosarul penal, dar a respins furnizarea unor dovezi video suplimentare de pe WEB în ziua accidentului. Partea adversă a depus o cerere de recuzare, care a fost respinsă de Curte. În momentul de față, cauza se află în faza iminentă a începerii dezbaterilor și a audierii declarațiilor părților.

Licitație anuală de energie electrică 2021

În prezent, cadrul de reglementare al piețelor angro de energie electrică din Moldova și Ucraina nu este aliniat și pe deplin compatibil. Astfel, ținând cont de absența unui mecanism deschis de echilibrare a energiei în Moldova, orice comerciant/furnizor local poate importa din Ucraina doar pe baza unor acorduri „take or pay”

(volume fixe la fiecare oră la prețuri de fiecare oră) și necesită încheierea unui contract de echilibrare comercială în Moldova pentru a acoperi decalajul dintre consumul planificat și consumul real.

Astfel, în acest moment, doar un singur participant din piața din Republicii Moldova poate asigura energia de echilibrare - Centrala electrică Cuciurgan (MGRES), sau oricare furnizor caruia Mgres i-a permis să furnizeze energia de echilibrare acoperite de MGRES. Acest lucru conferă MGRES o poziție dominantă pe piața angro, față de producătorii și comercianții de energie din Ucraina care sunt interesați să exporte în Moldova.

Conform legislației moldovenești, responsabilitatea stabilirii unui mecanism de echilibrare revine autorității de reglementare în domeniul energiei – Agenția Națională pentru Reglementare în Energie (ANRE) și implementarea acestuia pe ANRE și Moldelectrica (OST-E). Deși noile Reguli de piață care definesc o piață de echilibrare au fost aprobate în august 2020, implementarea lor a fost amânată pentru ianuarie 2022. De această întârziere de ani de zile în stabilirea unei scheme de echilibrare beneficiază MGRES, care de ani de zile colaborează cu comerciantul de stat Energocom, fiind de facto furnizorul exclusiv angro de energie pentru Moldova aproape în ultimul deceniu.

În licitația pentru energie electrică 2021, problema imposibilității importului fluxurilor comerciale de echilibrare din Ucraina a fost pusă de MGRES. În urma consultărilor cu Secretariatul Comunității Energetice, s-a confirmat absența unei piețe de echilibrare.

Astfel, lipsa de a avea o piață de echilibrare deschisă a condus la descalificarea ofertei de la comerciantul ucrainean D-Trade (DTEK), iar lui MGRES, prin utilizarea poziției sale dominante, i s-a atribuit contractul anual de energie electrică. Drept urmare, DTEK a dat în judecată Premier Energy pentru nerespectarea procedurii de licitație.

Principala preocupare constă în faptul că dacă în Regulile Pieței și deci piața de echilibrare nu sunt în vigoare în ianuarie 2022, aceeași situație ca cea din 2021 se va repeta pentru viitoarea licitație a energiei electrice din 2022.

B. Securitatea Energetică

După declararea stării de urgență din cauza expirării contractului de furnizare a gazelor naturale cu Rusia, Moldova s-a confruntat cu un șoc al prețului gazelor naturale cu efecte potențial semnificative nu doar asupra cetățenilor, ci și asupra industriei sale. Conform analizei GET (German Economic Team), cei mai mari consumatori de gaze sunt sectorul rezidențial (61%) și serviciile comerciale și publice (20%), urmat de industrie (15%). Impactul șocului prețului gazelor are un efect mic de cost asupra majorității sectoarelor, deoarece industria consumatoare de energie este mică. În cel mai rău scenariu, industriile cele mai consumatoare de energie (minerale nemetalice și metalurgie) își vor crește costurile cu 13-14%, iar industria alimentară și a băuturilor se va confrunța cu un cost mai mic și probabil gestionabil (creștere de max. 3%).

Cu toate acestea, lecția ar trebui învățată și Guvernul Republicii Moldova ar trebui să acorde prioritate reformelor continue pe piața energiei pentru a întări concurența și transparența în acest sector, reforme care vor asigura respectarea deplină a Acquis-ului Comunitar al energiei și vor fi în conformitate cu Pachetul Energetic III al UE. Prioritatea strategică trebuie să fie orientată către reducerea dependenței de gaze naturale, prin diversificarea aprovizionării cu energie, creșterea producției de energie electrică din surse regenerabile și interconectivitate cu țările vecine.

Diversificarea surselor de aprovizionare a energiei electrice reprezintă principiul de baza pentru asigurarea securității energetice a țării. Astfel, în continuare pledăm și susținem:

- Interconectarea Republicii Moldova cu România prin cele 3 linii aeriene de 400 kV (sud, centru și nord);
- Asigurarea producerii energiei electrice în interiorul țării, care din punct de vedere al resurselor naturale și al angajamentelor climatice nu poate fi alta decât energia regenerabilă.

În ceea ce privește independența energetică, Guvernul Moldovei ar trebui să ia în considerare licitația pentru instalarea unei centrale electrice eficiente, orientată să acopere cerințele energetice de bază ale Moldovei.

C. Energia Regenerabilă

Sectorul energetic, în special cel al producerii energiei electrice din surse regenerabile fiind într-o mare măsură o industrie reglementată și cu investiții capitale considerabile pe termen lung, necesită un cadru normativ predictibil, transparent, bancabil și ne discriminator, asigurând astfel nu doar atragerea investițiilor într-un mediu concurențial, dar și funcționarea fiabilă a sectorului.

În acest context, sectorul privat din domeniul energetic reiterează necesitatea promovării unor scheme de sprijin sustenabile, concurențiale și cu impact redus asupra tarifului la energia electrică.

Astfel, este important de atras atenția în primul rând asupra faptului că încă din 2018 este blocată / amânată lansarea licitațiilor pentru capacitățile de producere a energiei regenerabile. Prin urmare, considerăm primordiale și urgente următoarele acțiuni:

- Publicarea calendarului de desfășurare a licitațiilor;
- Asigurarea bancabilității schemei de sprijin “preț fix” prin modificarea cadrului normativ primar (Legea 10/2016 si Legea 107/2016);
- Lansarea și organizarea licitațiilor pentru capacitățile de producere a energiei electrice din surse regenerabile;
- Reglementarea producătorului de energie electrică prin eliminarea limitei de capacitate stabilită în Legea 107/2016, posibilitatea semnării contractelor de achiziție a energiei electrice pe termen lung, precum și alte modificări care se impun odată cu liberalizarea pieței;
- Îmbunătățirea mecanismului “net metering” și promovarea producerii pentru propriul consum (ex. fonduri nerambursabile, împrumuturi fără dobânda, etc.);
- Elaborarea politicilor și asumarea ȋntelor pentru perioadele 2030 și 2050 inclusiv și ținte intermediare (Planul Național de Energie și Clima, Strategia Energetică a RM, etc.);
- Adoptarea de mecanisme care să promoveze / faciliteze producerea și tranzacționarea de energie electrică din surse regenerabile pe piața liberă, altele decât cele stabilite prin Legea 10/2016 (ex. posibilitatea ca furnizorii de energie electrică să poată încheia contracte pe termen lung de procurare a energiei regenerabile, pentru capacități ce nu ar depăși 50% din cotele destinate pentru licitație conform deciziei Guvernului și la prețuri de procurare ce nu ar depăși nivelul de 75% din prețurile corespunzătoare tehnologiei acordare producătorilor la prețurile fixe obținute la ultima licitație organizată de Guvern sau la tarife aprobate de ANRE în caz că asemenea licitații nu au avut loc);
- Aplicarea uniformă a normelor tehnice energetice și de construcție pentru toate centralele de energie electrică.